

Via [deze link](#) kun je je tot en met **donderdag 7 maart** aanmelden voor het symposium. Bij de registratie vragen we je om je eerste en tweede keuze voor de sessies in te vullen. We doen onze uiterste best om je eerste keuze(s) te honoreren.

Een overzicht van de interactieve sessies van Ronde 2 vind je [hier](#).

A

maximaal 40 deelnemers

Serious game I - een klimaatrobuuste toekomst voor *Klimaptopia*

Gespreksleiders:
Marlies van Ree & Myrjam de Graaf

Het natuurlijke water- en bodemsysteem leidend laten zijn bij keuzes in de ruimtelijke inrichting. Zo eenvoudig als het klinkt, zo complex is het! Want wat is het natuurlijke systeem precies, welke invloed heeft het op de mens en andersom? Welke principes passen hierbij en hoe weeg je die af? En hoe en in hoeverre geef je een plek aan de verschillende doelen en opgaven in het gebied? Binnen KLIMAP hebben we een serious game ontwikkeld die overheden bekend maakt met het concept 'ontwikkelpaden'. In deze spelvariant focussen we op het opstellen van langetermijnvisies. In anderhalf uur buig je je samen met je team over het beekdallandschap *Klimaptopia*. Van systeembegrip, via leidende principes en keuzes die richting geven voor het bereiken van doelen komen we tot passende strategieën en maatregelen. En dat alles in een wereld waar de ruimteclaim groot is en waar onverwachte gebeurtenissen plaatsvinden. We sluiten de sessie af met een reflectie op het spel en de inzichten die het heeft opgeleverd.

B

maximaal 20 deelnemers

Omschakelen van water afvoeren naar water vasthouden

Gespreksleiders:
Kees Peerdeman & Dimmie Hendriks

Om verschillende opgaven in het waterbeheer te realiseren is verhoging van de grondwaterstand nodig. Dit verbetert de beschikbaarheid van water, zorgt voor meer kweldruk in natuurgebieden en verhoogt de basisafvoer van beken. Verhoging van de grondwaterstand is mogelijk door water vast te houden, extra water aan te voeren en minder grondwater te onttrekken. Om enig significant effect te bereiken moeten deze maatregelen op grote schaal worden toegepast. Met als onvermijdelijk gevolg dat lokale en regionale laagtes vaker, langer of permanent nat worden. En dat merken de grondgebruikers. Vernetting vraagt om een nieuwe balans in het watersysteem en een afweging tussen opgaven en belangen.

In deze sessie verkennen we mogelijke richtingen naar zo'n nieuwe balans. Hierbij concentreren we ons op de omschakeling van afvoeren naar vasthouden van water.

C

maximaal 20 deelnemers

Groter gemaal of groene toekomst? Ontwikkeling van een klimaatrobuuste IJsselvallei

Gespreksleiders:
Rozemarijn van den Berg & Ad Jeuken

Wil je weten hoe een vervangingsopgave kan leiden tot klimaatbestendige gebiedsontwikkeling? En hoe langetermijnopgaven en kortetermijnacties hierin kunnen samenkomen? Schrijf je dan in voor deze sessie. In verband met de vervanging van gemaal Terwolde wilde Waterschap Vallei en Veluwe de mogelijkheden onderzoeken om de Noordelijke IJsselvallei zelfvoorzienend te maken op watergebied. Hiervoor zijn alternatieve richtingen (meer of minder Water en Bodem Sturend) ontwikkeld, waarin aanpassingen in waterbeheer en landgebruik samengaan om toekomstige perioden van droogte en wateroverlast beter het hoofd te kunnen bieden. En ook veranderingen in economisch perspectief voor het gebied. Na een korte toelichting reflecteren we samen aan de hand van vragen op deze casus en de aanpak, en kijken we ook naar wat deze betekenen voor andere gebieden in Nederland. Zijn er andere gebieden – misschien jouw gebied? – met vergelijkbare kansen? Je input is welkom!

D

maximaal 20 deelnemers

Ontwikkelpaden in een regionaal gebiedsproces in de Vechtstromen

Gespreksleiders:
Sjon Moninx & Gé van den Eertwegh

Met klimaatverandering verandert het weer. Dit levert grote en urgente opgaven voor natuur, landbouw, infrastructuur en gebouwen, voor beken en waterkwaliteit. De gevolgen van klimaatverandering kunnen worden verminderd door meer water vast te houden in de winter én minder water te gebruiken in de zomer. Alleen een aanpak op het systeemniveau doet recht aan alle belangen. Deze aanpak vraagt om een aangepaste strategie, rol en werkwijze van het waterschap. Het waterschap als regisseur en kennishebber van oppervlaktewater in samenhang met grondwater en waterkwaliteit. Hoe krijg je de inzichten vanuit een projectteam ook tussen de oren in de rest van de organisatie? En hoe zorg je voor vertaling naar concrete en grootschalige acties? Dit vraagt om schaken op verschillende borden tegelijkertijd, inhoud en proces, operatie en strategie. In deze sessie delen we de inzichten en ervaringen vanuit Waterschap Vechtstromen en hopen we vooral ook te leren van de ervaringen van anderen over hoe je meters kunt maken én mensen kunt meenemen.

E

Wat kan er op de droge hoge zandgronden? Casus Reusel zuid

Gespreksleiders:
Annelies Balkema & Paul van Zogge

De hoge zandgronden zijn kwetsbaar voor droogte. Het gebied is in droge zomers afhankelijk van grondwater. Zelfs in een nat jaar als 2023 wordt het grondwater onvoldoende aangevuld. Kunnen we voldoende water vasthouden op de hoge zandgronden om gangbare landbouw te blijven ondersteunen? Of kan het veel slimmer bijvoorbeeld met precisie landbouw? Of met minder? Of moet het echt heel anders? Samen met agrariërs en overheden hebben we de mogelijkheden verkend voor Reusel Zuid. Er is inzicht verkregen middels een modelstudie en kennis opgehaald in interviews en workshops met de betrokken partijen. Verder is er ook veel geleerd in de verschillende veldproeven en kan de menukaart worden ingezet op combinaties van interessante maatregelen samen te stellen. Dit is pas het begin, de komende jaren gaan de gebiedspartijen samen maatregelen implementeren. Er liggen kaarten van droge gebieden en overzichten met maatregelen uit de menukaart klaar. Luister, leer en denk mee!

F

Passende watermaatregelen voor een klimaatbestendige toekomst

Gespreksleiders:
Ruud Bartholomeus & Janine de Wit

Klimaatverandering drukt steeds harder tegen ons strak afgestelde watersysteem. Het huidige waterbeheer is goed ingericht op een klimaat van gemiddelden, maar niet op een klimaat met meer extremen. Dit laten met name de droge jaren 2018-2020 zien.

Binnen KLIMAP is kennis ontwikkeld over watermaatregelen die de effecten van droog weer kunnen opvangen. Maar wat betekent dat als je er zelf mee aan de slag moet? Wanneer werkt een maatregel wel, wanneer niet? Op welke schaal moeten aanpassingen gebeuren? Wat zijn de regionale effecten van lokale maatregelen? Hoe kunnen we de benutbare hoeveelheid water vergroten? En hoe werkt een maatregel op de ene plek elders in het gebied door?

In deze sessie zie je voorbeelden van watermaatregelen, krijg je inzicht in hoe ze werken en gaan we in gesprek over de do's en don'ts van maatregelen voor een klimaatbestendige toekomst. Doe mee!

G

Economische toekomstperspectieven voor de landbouw

Gespreksleiders:
Mirjam Hack-ten Broeke & Daan Verstand

Vraag jij je ook af hoe de toekomst van de landbouw eruit kan zien? Wil je meedenken over een rendabele en toekomstbestendige bedrijfsvoering op de zandgronden? Kom dan naar deze sessie.

We lichten eerst toe hoe we binnen KLIMAP hebben nagedacht over een economisch toekomstperspectief en wat we aan inspirerende verdienmodellen hebben verzameld voor verschillende deelgebieden (zoals beekdalen en intensieve landbouwgebieden) met elk eigen karakteristieken en opgaven. Denk bijvoorbeeld aan klimaatadaptieve landbouw, extensivering, alternatieve inkomstenbronnen, kostenverlaging en subsidies.

Daarna gaan we samen aan de slag om inzichten, suggesties en praktische voorbeelden te delen en van elkaar te leren hoe we de landbouw van de toekomst kunnen vormgeven. Je input is welkom!